

УДК 929:378 (КДПУ) (1950-1957)

**ВІКТОР ІЛЛІЧ КОБА – ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ МАТЕМАТИКИ
КІРОВОГРАДСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ**

Гаєвський М.В.

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна*

У статті досліджуються основні факти науково-педагогічної викладача кафедри математики фізико-математичного факультету Кіровоградського державного педагогічного інституту Віктора Ілліча Кобу, пов'язані із фізико-математичним факультетом. Визначається характеристика В.І. Коби як математика, педагога, науковця.

Ключові слова: *В.І. Коба, математик, викладач, науковець.*

**VIKTOR ILLICH KOBA – HEAD OF THE DEPARTMENT OF
MATHEMATICS OF KIROVOHRAD PEDAGOGICAL INSTITUTE**

Haievskiy M.V.

*The Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University,
Kropyvnytskyi, Ukraine*

The article investigates the facts of the scientific and pedagogical teacher of the Department of Mathematics of the Faculty of Physics and Mathematics of the Kirovograd State Pedagogical Institute V.I. Koba, related to the Faculty of Physics and Mathematics. The characteristic of V.I. Koba as a mathematician, teacher, scientist.

Key words: *V.I. Koba, mathematician, teacher, scientist.*

В 50-х роках 20 століття розвиток фізико-математичного факультету вийшов на новий рівень, було відкрито нові лабораторії та кабінети, зокрема, кабінет математики, кабінет лекційного демонстрування, кабінет методики викладання фізики, механіко-теплову лабораторію, майстерню фізичних приладів, лабораторію електрорадіотехніки, електрично-оптичну лабораторію [1].

Кафедра математики фізико-математичного факультету в цей період теж зазнала якісних змін, її склад поповнили нові викладачі – кандидати наук, зокрема, у 1950-1951 навчальному році завідувачем кафедри математики призначено кандидата фізико-математичних наук Кобу Віктора Ілліча – учня відомого українського математика, доктора фізико-математичних наук професора О.С. Смогоржевського.

Віктор Ілліч Коба народився 18 січня 1922 року в містечку Бишів (тоді ще Бишівського району) Київської області у звичайній сільській родині. З 1929 по 1939 роки навчався в Бишівській середній школі, після закінчення якої продовжив навчання в Київському педагогічному інституті імені О.М. Горького, в якому навчався до початку війни. У воєнні роки В.І. Коба брав участь у партизанському русі – був учасником партизанського загону Київського об'єднання імені Хрущова, після звільнення території України від окупації знову продовжив навчання в Київському педінституті, який закінчив із відзнакою [2].

В 1946 році після закінчення навчання в педінституті поступає до аспірантури, де його науковим керівником став доктор фізико-математичних наук, талановитий педагог Олександр Степанович Смогоржевський, який у другій половині 1940-х рр. організував математичний семінар з неевклідової геометрії, де основна увага приділялася геометричним побудовам, зокрема, у геометрії Лобачевського. Учасником семінару також був і Віктор Ілліч.

Паралельно з навчанням в аспірантурі Віктор Ілліч починає працювати асистентом кафедри математики Київського політехнічного інституту, де працював до 1947 року, а згодом перейшов знову до Київського педагогічного інституту викладачем на кафедру геометрії.

В січні 1950 році В.І. Коба закінчив аспірантуру й вже в лютому його направляють на роботу до Кіровоградського педагогічного інституту імені О.С. Пушкіна, де він працює старшим викладачем кафедри математики.

В червні 1950 року Коба В.І. захистив дисертацію «Деякі питання геометрії Лобачевського» на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних

наук і вже з 1951 року виконував обов'язки завідувача кафедри математики, в 1956 році він отримує вчене звання доцента. У 1957 році В.І. Коба розрахувався і переїхав до Києва.

За твердження колег та студентів В.І. Коба був майстерним педагогом та ініціативним організатором, користувався авторитетом серед колег та студентів, його лекції були цікавими для студентів, читалися на високому науковому рівні, проте були доступними та живими. Віктор Ілліч неодноразово отримував подяки за успіхи в навчально-виховній та науково-дослідній роботі.

Як науковець Коба В.І. досліджував деякі питання геометрії Лобачевського, зокрема перетворення координат на площині та в просторі Лобачевського, перерізи циліндра в просторі Лобачевського, обчислення об'ємів тіл та побудови фігур на площині Лобачевського, гіперболічну геометрію, застосування неевклідової геометрії в теорії функцій комплексної змінної тощо. В одній із своїх робіт В.І. Коба вказав алгоритм побудови правильного 257-кутника на площині Лобачевського. Крім цих питань, до кола наукових інтересів також входили питання гіперболічної тригонометрії.

Як досвідчений педагог В.І. Коба приділяв увагу зростанню рівня знань студентів із векторної алгебри, математичного аналізу, аналітичної геометрії, алгебри та теорії груп. Як геометр та алгебраїст особливу увагу Віктор Ілліч приділяв вивченню студентами математичної логіки та основ алгебраїчних структур, зокрема в роботі [3] підібрано систему вправ та задач з теорії алгебраїчних груп та полів для навчання студентів авіаційних інститутів. Для підготовки майбутніх вчителів математики в роботі [4] ним у співавторстві розроблено збірник вправ та задач із нового на той час курсу з теорії алгоритмів та математичних машин.

Також не оминали сферу інтересів і проблеми навчання математики в школі. Однією із задач, які він розглядав, є засоби зацікавлення учнів математикою, зокрема, позакласну роботу з математики.

В.І. Коба у співпраці з директором обласного інституту вдосконалення вчителів, кандидатом педагогічних наук О.О. Хмурою пишуть посібник з питань позакласної роботи [5], який був виданий у 1968 році.

В ньому автори описали та узагальнили досвід з організації та проведення позакласної роботи з математики в школах Кіровоградської області, зокрема, описано досвід планування та проведення занять факультативів та гуртків з математики, форми організації і проведення математичних вечорів, турнірів та олімпіад.

Даний посібник допомагав вчителю підібрати матеріал, котрий можна було використати як на уроці математики так і в позакласний час, також автори розробили орієнтовні плани роботи шкільних математичних гуртків для різних класів. Для зацікавлення учнів автори також запропонували такі види позакласної роботи як математичні стінгазети, вікторини та вечори. Однією з важливих видів позакласної роботи є організація та проведення математичних олімпіад, зокрема підготовка учнів до участі в них – тому автори не змогли не запропонувати до розгляду в позакласній роботі елементів математичної логіки, теорії ймовірності, теорії ігор, задач лінійного програмування, методу координат, методів математичного аналізу та деяких важливих геометричних кривих тощо.

Отже, посібник «Позакласна робота з математики в школі» можна вважати однією із перших спроб організації, систематизації та узагальнення досвіду роботи вчителів математики Кіровоградської області при навчанні математики. Дана книга стала широко відомою серед педагогів як України, так і ряду зарубіжних країн – описані в ній методи організації позакласної роботи набули поширення.

В роботі [6] з метою популяризації математики в школі В.І. Кобою разом із співавторами розглядалися теорія розв'язності рівнянь вищих степенів. Зокрема, в цій книзі автори знайомлять учнів із поняттям комплексного числа, алгебраїчними методами розв'язання рівнянь третього, четвертого та вищих степенів, поняттям еквівалентних рівнянь. Крім теорії автори наводять учням

історію розвитку цієї задачі починаючи з давніх Єгипту та Греції, також автори в цій книзі ознайомлюють учнів із основами теорії груп Галуа, щоб проілюструвати їм на науковому рівні те, чому рівняння п'ятого степеня і вище не можна розв'язати в радикалах, і про те, коли вони є розв'язними через радикали. В цьому посібнику автори наводять численні приклади зі шкільного курсу математики разом із геометричною інтерпретацією.

Як науковець, чия наукова робота стосувалася геометрії, В.І. Коба також приділяв увагу розвитку у школярів навичок геометричних побудов та перетворень [7].

Також до сфери його інтересів входили питання популяризації елементів теорії множин серед школярів [8]. В книзі «Бінарні відношення» В.І. Коба в доступній формі ознайомив учнів із основними поняттями теорії множин – бінарні відношення, поняттям графа, відношенням еквівалентності, з впорядкованими множинами. Також автор ознайомив учнів з поняттям аксіоматичного методу, зокрема, навів його використання при обґрунтуванні властивостей натуральних чисел.

Віктор Ілліч Коба вписав своє ім'я в сторінки історії нашого університету як кваліфікований математик, майстерний педагог та науковець, котрий користувався повагою як співробітників, так і студентів.

Список використаної літератури

1. Фізико-математичному факультету – вісімдесят: витоки, становлення, сьогодення, перспективи. Загальна редакція Р.Я. Ріжняка. Кіровоград, КОД, 2010. 160 с.
2. Особові справи працівників інституту, які мають наукові ступені та звання. Архів Кіровоградського державного педагогічного інституту імені В.К. Винниченка. Том 17. Арк. 201–253.
3. Коба В.И., Топольницкая К. Ф., Рудь В. Ф. Элементы теории поля: Задачник-практикум. Киев, КИИГА, 1975. 82 с.
4. Чуб О.Т., Коба В.І. Збірник вправ з курсу «Алгоритми і математичні машини»: навч. посіб. для пед. ін-тів. Київ, Радянська школа, 1970. 215 с.

5. Коба В.І., Хмура О.О. Позакласна робота з математики в школі. Київ, Радянська школа, 1968. 376 с.
6. Коба В.І., Чуб О.Т., Нікулін М.А. Бесіди про рівняння. Київ, Радянська школа, 1986. 88с.
7. Коба В.І. Найпростіші геометричні перетворення / В. І. Коба, М. А. Нікулін. Київ, Радянська школа, 1978. 93 с.
8. Коба В.І. Бінарні відношення (Коли зроблено уроки). Київ, Радянська школа, 1983. 101 с.